

הגירוש מהגטאות ופירוקו של התא המשפחתי

תהליך פירודן של המשפחות החל עוד בתקופה שקדמה להקמת הגטאות עם שלוחם של גברים רבים למחנות עבודה. אל הגטו גורשו היהודים על משפחותיהם ואלו המשיכו לתפקד במעין המשכיות של קיום התא המשפחתי. אך השילוחים למחנות עבודה שונים המשיכו גם בתקופת הגטו והותירו משפחות רבות ללא מפרנס. משפחות רבות חוו אובדן כתוצאה מתנאי הרעב והמגפות שנפוצו בגטאות רבים. הורים שחששו לגורל ילדיהם והצליחו ליצור קשר עם מכר בחלק ה"ארי" של העיר העדיפו להבריח אותו אל מחוץ לגטו מתוך תחושה כי בכך ייטיבו עם הילד. חוויות הפרידה, כבר בשלב הגטו, שזורות ביומני בני התקופה.

עונת מחנות העבודה החלה בוורשה בסיוט נורא של מצוד אנשים... בתים שלמים נסגרו בלילה ונסחבו מהם כל הגברים בני 18-40... במצב טראגי ביותר שריות משפחותיהם של המשולחים למחנות העבודה. בין לילה איבדו נשים את בעליהן וילדים את אבותיהם. על פי רוב החטופים הם מפרנסיהם היחידים של משפחותיהם. הגברים נגזלו ונשיהם וילדיהם נידונו למיתת רעב.

יוסף קרמיש (עורך), עיתונות המחתרת בגטו וורשה כרך ב', יד ושם, ירושלים, 1980, עמ' 295-296

20 בדצמבר 1941

מספר ילד: "ובכן, כאשר מת אבא, ישבנו כך יום ועוד יום ואבא שכב ואנו על ידו. אחרי כן יצאנו לרחוב, ואחותי התחילה לבכות מקור ואני נתתי לה את מקטורני. ואחרי כן כבר לא יכולנו ללכת, ישבנו ובכינו. ואחרי כן מצא אותנו שוטר". וזה הכל. כל הדרמה של היות נטוש, של חוסר ישע, אימה, מותו של מישהו שבכל זאת אהוב הוא ואפילו מבלי דעת, לפחות מתוך אינסטינקט – כל ייסורי הרעב, הקור והעזובה מבוטאים במילים ספורות, כה פשוטות, ללא כל התרגשות. קביעת עובדה פשוטה – בלי תלונה, בלי דמעות, כאילו לא אדם הוא המדבר – ואולי עשוי אדם קטן שכזה להכיל את כל ים הייסורים במשפט קצר אחד – אני לבדי... מתוך בולטין (בטאון הבונד)

יוסף קרמיש (עורך), עיתונות המחותרת בגטו ורשה, כרך ד', יד ושם, ירושלים,
1989, עמ' 215